

Відповідно головна ознака самостійної роботи полягає не в тому, що студент навчається без особистої участі і допомоги викладача, а в тому, що в його діяльності поєднуються функція переведення інформації у знання, уміння і функція керування цією діяльністю.

Змінюється роль викладача в організації самостійної роботи студентів. Із традиційної контролюючої функції акцент у його діяльності переноситься на функцію керування зовнішніми факторами: формування установок, визначення характеру інформаційного середовища, включення самостійного завдання у структуру заняття (лекційної, семінарської, самостійної, контрольної роботи і т. д.), вибір методів роботи відповідно до намічених цілей і т. п. Керуючи зовнішніми факторами, викладач створює умови для розвитку внутрішньої самодіяльності – цільових і вольових установок, прояснення цінностей. За розвитком готовності до самостійної роботи (розвитком мотивації) функція контролю з боку викладача замінюється різними формами самоконтролю. Від первинного безпосереднього керівництва викладача студент переходить до самоврядування власною діяльністю. Для розвитку в студентів мотивації до самостійної роботи потрібні сучасна, науково обґрунтована навчальна і методична допомога як засіб, за допомогою якого студент може вибудувати індивідуальну траєкторію до самонавчання у процесі самостійної діяльності. Тільки володіючи подібною інформацією, студент одержує можливість свідомо й цілеспрямовано відібрати доступні засоби, «вибудувати» їх у тій послідовності, що буде сприяти найбільш ефективному виконанню завдання.

На закінчення підкреслимо, що самостійна робота перестане бути формальною ланкою цілісного педагогічного процесу тільки в тому випадку, якщо буде усвідомлюватися студентом як істотно необхідний елемент власного розвитку.

А. О. Дергоусова, К. Ю. Бойко

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ І КОНТРОЛЮ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Як відомо, самостійність є найбільш істотною якістю людини як особистості і суб'єкта діяльності. Тому один з основних принципів, на яких побудовано увесь навчальний процес, говорить, що жодні знання, які не підкріплені самостійною діяльністю, не можуть стати справжнім надбанням людини.

Найбільшу стурбованість викладачів викликає система контролю самостійної роботи студентів. Контроль знань і вмінь є формою зворотного зв'язку, джерелом інформації для викладача щодо ходу самостійного опанування студентами навчального матеріалу. Він допомагає критично

оцінювати свої досягнення та помилки, правильно організовувати подальшу роботу, забезпечувати її системність і регулярність. Контроль самостійної роботи студентів значно стимулює мотиваційну основу діяльності, сприяє підвищенню рівня їхніх знань і навчальних навичок.

У зв'язку із цим виникає ще одна складна проблема. Робочими навчальними програмами гуманітарних і суспільних дисциплін передбачаються години на самостійне вивчення студентами тих тем курсу, які не розглядаються у ході проведення аудиторних занять. Однак проконтролювати якість засвоєння ними цього матеріалу викладач не має реальної можливості, оскільки спеціальні години для виконання такої роботи в його навантаженні відсутні. У викладача залишається тільки одне – винести контроль цих тем на іспит або залік. Однак за умовами Болонської системи студент може протягом семестру одержати «автомат» з будь-якої дисципліни, що звільняє його від необхідності складати залік або іспит, а разом з тим і вивчати той матеріал, що не був проконтрольований викладачем під час занять. Виникає парадоксальна ситуація: найбільш успішні студенти не вивчають дисципліну в повному обсязі. Години, що відведені в навантаженні викладача на організацію і контроль самостійної роботи студентів, не вирішують цю проблему. По-перше, їх дуже мало, і, по-друге, вони не внесені до навчального розкладу. Таким чином, вони можуть бути реалізовані тільки у формі позааудиторних консультацій, під час яких викладач повинен ще й приймати різноманітні заборгованості студентів, надавати їм індивідуальну допомогу, консультивати тих, хто бажає взяти участь в олімпіадах, різних конкурсах та інших заходах. За таких умов неможливо проконтролювати самостійну діяльність усіх студентів, а розраховувати на їхній «навчальний героїзм» не доводиться.

Отже, без погодженої роботи МОНУ, адміністрації закладу вищої освіти, їхніх навчальних відділів, а також відповідних технічних служб, деканатів, кафедр, усіх викладачів і студентів стає нездійсненною одна з основних вимог Болонського освітнього процесу – підвищення ролі самостійної роботи студентів та її ефективності.

В. А. Волохов, І. В. Волохова

РОЗКРИТТЯ ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ ЧЕРЕЗ САМОСТІЙНУ РОБОТУ – ЗАПОРУКА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

Для нашого часу характерні надзвичайно активні процеси розвитку науки і техніки. Знання, отримані у профільному закладі вищої освіти, яким є університет залізничного транспорту, не залишаються незмінними, тому постає потреба вчитися упродовж всього життя.